

(המשך מעמוד 7)

לעשות בעזרת המשטרה, הוא לחפש את חתיכות הוהב, שנמכרו לפי עדותו של ויינברגר ב-160 ל"י.

אסונות

האם לא היתה מטורפת

יום אחד בשבוע שעבר, שעה קלה אחר שבני כתתו הניחו את הילקוטים על שולחנות הכתיבה, הקשיבו לשעור החשבון מפי המורה, קפץ דובילה שטרן בן השבע, ממתנו, הודיע לאמו שכאב השניים חלף, שהוא רוצה לרדת לחצר לשחק. "לא ברחוב", צעקה אמו בהזירה אותו מפני רחוב יהודה הלוי, תל אביב, רב התנועה.

דובילה שמע בקול אמו, לא יצא אל הרחוב, נשאר בחצר, כעבור שתיים עמד מחת למרפסת מטבח דירתם, צעק לאמו: "הפתחי לי את הדלת, אני עולה הביתה." בהשאר דלת הדירה פתוחה משך עשר דקות ודובילה לא עלה הביתה, יצאה אמו אל המרפסת, קראה לו, הוא לא ענה.

בהתרגשות ירדה האם מן הקומה השנייה אל החצר, ניגשה עד המקום בו עמד ילדה כאשר קרא אליה לפתוח את הדלת. היא הרגישה שרגליה מתחלקות. המקום מתחתה היה רך, בור הביוב הישן והמלא היה פתוח. לפתע, פרצה בצעקות איומות: "הצילו, הצילו! דובילה נפל לגיורה".

"לחיים אתה יורד!" חלונות הבתים הסמוכים נפתחו, שכונת הציצו, ברובן ירדו אל החצר, הצטרפו אל כמה עשרות עוברים ושבים שהתאספו בהלה לצעקות האם.

שכונת אחדות ניסו להרגיע אותה, ללא הצלחה רבה. היא המשיכה לצעוק "הצילו!" במורטה את שערותיה ובהבטיחה לנאספים שילדה הקטן טובע בצואה. שכונתיה הטילו ספק בסיפור הרגיעו את הנאספים וניסו להשקטה בלעג בספרם שמאו נפרדה האשה מבעלה היא נעשתה עצבנית וקולה הצעקני נשמע בכיבה לעתים קרובות למדי.

רוב רובם של הנאספים נרגעו, הגיב בול"זול לצעקות הנואשות של האם שגברו מרגע לרגע. בורשה שמישהו יצלל למכבי"א ולמגן דוד אדום, לא נענה איש. השכונת ניסו להרגיעה: "דובילה הלך לבקר את אביו, ודאי יבוא תיכף." אך דבריהן רק הגבירו את צעקותיה. טענה האם: לא ייתכן, הוא לא אהב את אביו.

לבסוף רצה בעצמה להזעיק את מכבי"א. האש בשובה עמדה עדיין קבוצת נשים ובני רים ליד בור הביוב המלא, סרבה להאמין למשמע אזניה. בעבור קצין משטרה במקום התחננה לפניו האם. הבטיחה לו בצעקות שיהא "בטוחה שדובילה שוכב בביתו". קצין המשטרה לא חשב זמן רב, בתנועות קצרות נפטר ממדי המשטרה נושאי שלוש כוכביו, הוריד סולם אל הבור, אך בעומדו בתחתוני בתוך מי הצואה גברו שכונתיה של משפחת שטרן על כוח החלטה: "לחגם אתה יורד", צעקו לבור, "היא מטורפת ועצבנית, זה הכל שטויות." הקצין חזר בו, עלה מן הבור כש רגליו שטופות צואה עד הברכיים.

בינתיים הגיעה מכונית מכבי"א שהחלה להריק את הבור, על אף טענות רוב הנאספים

ש"חבל על העבודה". משהורק חלק גדול ממי הבור ואחד הכבאים ניסה למשוש את תחתיתו במוט עץ ארוך, הרצינו פניו. האם נשלחה מן המקום, וכבאי קשור במתניו ירד אל תחתית הבור, העלה את גופתו הכחולה של דובילה שטרן כשעה וחצי לאחר שנפל.

אחר שגשימה מלאכותית לא הפעילה את ריאותיו של הילד, ניסה רופא מגן דוד אדום להשיב את רוחו בעזרת זריקה. תגובת החיים היחידה לזריקה היתה פרפור רגליים קצר. דובילה לא נשם יותר. השכנים התפזרו בראי שים מורכנים, לא הגיבו בשמעם הערה מפי אחת הנשים: "לוא נתנו לקצין להכנס לבור, אולי היה נשאר בחיים."

הכרחה

בתאים זעירים 7 ק"ג

הארגון שהורד מן האניה והוכנס למחסן המכס בנמל חיפה, עורר חשד. הוא היה כמעט בגודל צרפון טרומי. פקיד המכס קרא את העודת המשלוח בקול רם. השולח: מרסל דיופונט. המקבל: שמואל דויטש. המשלוח: 1 רדיו, 73 קופסות כשר כשר לפסה.

"לא מתקבל על הדעת", הסיקו פקיד המכס והחליטו: "צריך לפתוח את הארגון." אולם כיצד עושים זאת, כאשר שבוזיים לאחר שהארגון הגיע, עדיין לא הופיע בעליו. גם חברת הנסיעות פטרא, באמצעותה נשלח ה"ארגון", לא ידעה דבר נוסף לפרטים שצויינו בתעודה, שבו דרף שבוץ והארגון המסתורי נשאר דומם במכס, גזל מקום רב במחסן

הדחוס. יום אחד הצליחה המשטרה לגלות את עקיבותיו של שמואל דויטש, שישב בבית קפה תל-אביבי וניהל שיחה ערה בשפה הצרפתית עם מרסל דיופונט.

למחרת נפתח הארגון בנמל חיפה, בנוכחות השולח והמקבל. מן הארגון הוצא רדיו פטפון. נמנו 73 קופסות כשר. הוא צעין המשטרה המשתאה: "למה לא באת לקבל את הארגון משך כל הזמן?" דויטש שתק, שלח מבט הרגעה אל דיופונט שהחל לאבד את קור-רוחו. התגובה עוררה חשד. מה פשר השתיקה המסתורית? התשובה ניתנה חיש מהר. כאשר פורקו 12 קורות הארגון הארוך כוה, נתגלו בחלקן התחתון תאים זעירים, כגודל אגוז, שנוקבו בדיקנות על-ידי מקדת. מתוך התאים הזעירים נאספו שבעה ק"ג אבני-חן סינטטיות ואבויקי רבידים, שהיו עשויים צמר גפן וטבולים בקמח.

שוק לתימנים. אחד השוטרים רשם את תגובתו של שמואל דויטש ביומנו: "כל הכבוד למשטרת ישראל, אבל משרד המסחר... ביקשתי מהם רשיון, לא קבלתי, אמרתי להם שאני אביא את רכושי מפאריס בדרך שחר רה". אחר מגלה דו"ח השוטר פרק בתורת המסחר: "בחרתי להעביר את רכושי בצורת אבני-חן, מפני שהם שוק מצויין לתימנים."

כאשר הובא דויטש לחקירה במטה המשטרה, נדהם לשמע הקראת פליטות פיו ששר"שמו בדו"ח. אמר שמואל דויטש בן ה-45 ואב למשפחה, אשר עלה לארץ לפני כשנה מאירופה: "אני הברחתי? אני בכלל לא ידעתי מה כשר בארגון."

בצל כובע הגרב:

צעירים יורדים לנוב

בה בשעה שרכבות בני הנוער מתזכמים במציאת תוכן לחייהם, קיימות פה ושם קבוצות של צעירים שקבעו לעצמם מטרה הרוחנית ומגשימים מטרה זו בעקשנות. על אחת הקבוצות היתה כותבת מרים שילה, כתבת העולם הזה:

הערכות הדם האינדואי והאיירי ניכרה בה, ביטוי ההרפתקן, משך כל עת שרותו בצה"ל. היה זה אחד משגעוני תיו הרגילים על אמר לחבריו היהודים בשעת אחד הסיורים בשטח עבודת שבנגב:

— חברה! כאן חנה לגידול צאן — זה העניין!!!

הגימאעה פרצו בחזק. גם גיטי צחק. והוא המשיך, כי הדמיון הטובה עליו: — כמו אצלנו, במערב הפרוע! — יהיו כאן קאובים הרוכבים על סוסים להפארת ודוהרים במרחבי הערבה, בבגדי צבעונים וכובעים רחבי שוליים!

החנה לגידול צאן היתה לבדיחת היום. וכל שנעשתה תכופה יותר, כן היתה מבדחת פחות. אותם בתוריסטיים היו, גוף הכביבה המצודד קסם להם. תחילה רק השתעשעו ברעיון ההיאחות במקום. אך משך תקופת מלחמת השחרור הספיקו להתאהב בנגב ולחשוב על ישוב של מגדלי צאן במלוא הרצינות.

אם הבדדים — אמרו — שאינם קשורים לאדמה ומשי תמשים בשיטות אדמה שמקומן במוזיאום, אם הם הצליחו לחיות על מרעה במשך אלפי השנים האחרונות — אנחנו ודאי שנצליח!

בינתיים נסתיימה מלחמת השחרור. החיילים הפכו לאזרחים. הם ויינו בתכניהם ככובד ראש ופרשוה לפני מוסדות וגופים במדינה.

— שגעון! — פסקו המוסדות, שאליהם פנו הבחורים בבקשת דיון בעניין.

— והם — בשלהם.

בבתי הקפה, חלומות לב

כאורחים הצליחו להשיג משרות, שבתוקפן יכלו להמשיך לסייר ולחקור את שטחי הנגב. שלוש שנים תמימות המשיכו בחקירות. בעקשנות, בדקו את כמות המשקעים ואת כמות מי המעינות ואת הקרקע; ערכו חישובים על גבי חישובים עד שהוכיחו למוסדות, שחור על גבי לבן, כי ה"תכנית היא בת בצוע.

גיטי המשיך להשתולל, ערך לעצמו פרסומת בעתונות הארץ, דיבר בגוהה-גבוהה, פנה לעבר-הירדן ברעיון להקים שם את החוה; ולפי מיטב השמועות, יושב הוא כעת באחד מבתי-הכלא הירדניים ומפתח שם את דמיונו הקאובואי.

ואילו החברה המשיכו בעבודת נמלים שקטה וצנועה. "בודא"י, ששמו החילוני הוא יעקב עורב ודמותו הפכה כמעט לאגדה לאושיב הסביבה, וחגי, שהוא אחי אהוד אביריאל, הפלמחאי המנהל את משרד האוצר — לקחו את העניין בידיים. במקביל לחלק המשקי ארגנו את החלק ה"חברותי של התכנית. היה צורך לאסוף את סירי הגנב, להעלות על הפרק את בעיית ההצטרפות, לעצב את הצורה התברתית וליצור גרעין התיישבותי.

— אפילו בבתי-הקפה של תל-אביב המעיקה, אפשר לראות קום ולהגשים חלומות שבלב — אומר בודהא. — ואמנם, שם למדו הסיירים להכיר זה את זה. כי תושבי שדה-בוקר הנוכחיים, לא היוו כצאן חברה אחת, אף לא הכירו כולם איש את רעהו. חיי צואת התחילו לקיים, רק מיום ה-15 למאי 1952, הוא יום עלייתם על הקרקע. והם גאים על הישגם, שהוא הישג החשוב ביותר אצל כל גרעין המתחילים. תכ"ב רה איתנה ומלוכדת והאנשים מותאמים היטב זה לזה. שהרי מצב כלכלי גרוע אפשר לשפר תמיד, אך לחברה לא יהיה מרפא לעולם, אם לא היתה מוצקה מתחילתה.

בציריפיונים, חדרי הנוחיות

שדה-בוקר נמצאת דרומית לבאר-שבע, במרחק של כ-60 קילומטר של נסיעה במכונית. עד ביריחמה (בארה של תל-ירוחם, המשמשת לעת עתה גם כבארה של שדה-בוקר) נוסעים על גבי כבאי סלולי. מכאן והלאה — הכביש עדיין בשלב של סלילה. עתיד כביש זה להיות הכביש החדש לאילת, לכשסיימו בעזרת השם והתקציב, כיוונו הוא ואדי רמאן ומטרתו: קיצור ניכר של הדרך לאילת.

לכאורה נראית הנקודה כזעיר-אגפין של ישוב; אולם, אהלוך, שני ציריפיונים ושני ציריפיונים. האוהל הוא חדר הבניין; האהלוך — חדר האוכל, הבנוי כדוגמת חדר-אוכל של מתנה; שוחה שנתפרה עבור הרגליים סביב ה"שולחן" המבדילה אותו מן ה"ספסלים"; שני הציריפיונים — חדר הבנות והמטבח; הציריפיונים — חדרי הנוחיות.

בהגיעי ממצאתי בקושי, אחרי בילוש והצצות בכל פינה, נפש חיה אחת: בחורה במטבח. הסתכלתי מעמיקה יותר, גילתה שני בחורים ליד ערימה של קורות, הונים על עבודתם; מניחים הם יסוד לבניית שלושה ציריפים.

— כרגע אנחנו שבעה איש במקום — מתנצלת הבחור רה — מספרנו הוא חמישה-עשר — מוסיפה היא באווה — כולל שש בנות אם לקחת בחשבון שלפני שלושה חודשים היתה רק בחורה אחת. הרי זוהי התקדמות יוצאת מהכלל! נהג שניים חוזרים מעבודתם בודה. אדמה יש לנו למכביר! כל השטחים הרדומים שסביב — לנו הם. כבר זרענו הרבה למרעה ובסוף הקיץ נקבל את עדר הכבשים הראשון.

לא קיבוץ, לא מושב ולא בט"ח

בריאלום החמור שלהם, חישובי החברה מראש כל פרט קטן בקפדנות מדוקדקת, — אנו בוחלים בחמיכות, ולשם כך עלינו לקיים את עצמנו. כרגע דרוש כסף, לכן עובדת מחצית האנשים בעבור דת חוץ. אפילו המכונית האחת והיחידה אשר לנו משמשת לעבודת חוץ. לפי החישוב, דונם אדמה לנפש דיו לספק את צרכי מחייתנו. למאכל נגדל ירקות, עופות ועצים.

עד שנתבסס מבחינה משקית, חיים אנו חיי קומונה. אחר כך נחלק את הרווחים וניהל לקואופרטיב. לא הגדרנו את עצמנו לשום צורה — לא קיבוץ ולא מושב ולא בט"ח. לכן אין צורך שייכים לאיש, אין אנו תלויים באיש, הננו חפשיים לענות ככל העולה על רוחנו. נזקק על כך, אחדים מחשבי חופשיים עמדות חשבות במשרדי הממשלה, או מקור"בים לאנשים בעלי עמדות מפתה, לכן הכל מתחשבים בנו.

גם את המשק מנסים אנו לארגן בצורה מקורית: הפטני טים הם לחם חוקנו. אלה נועדו לשם חסכון יעיל. דוגמה: גנרטור העיבוד בעזרת טחנת-רוח הוא זול מגנרטור רגיל, והרוח, כידוע, מצויה בנגב בשפע. תראו איך נשנה כאן את הנוף! יהיה כאן יצור אשר כשימוס פאריס בדרך שחר רה ובקצהו — שלוחות שלוחות של כנפיים, חגות עם הרוח.

בצהרי יום, העמסת אבנים

מיוחדת במינה היא הטכניקה של קבלת חברים חדשים. כנראה חושב נוער הוהב בארץ, שישבה בנגב פירושה והירה בנייפים על פני המרחבים וגידול צאן פירושו זלילת בשר ללא צנע. אחרת לא היו נוהגים כזבובים לשדה-בוקר, לנסות להצטרף למתנחלים. ואילו בני שדה-בוקר מראים לישכאלה מייד את נחת זרועם.

ראשית חכמה, כאשר בא זר ומבקש להצטרף, אין מכבי דים אותו במאום; למען ידע כי אין הם מפנקים, כשם ש"אינם מפנקים. במקום זה לוקחים אותם ישר... לעבודה. ומעשה בשניים שבאו ונשבעו בכל האידיאליזם והאהבה לנוב, שהם מוכנים לכל.

— לכל? — נתכבדו בליגולו. והחברה קרצו זה לזה: עושים רושם של סטפטיים עלובים. נראה אותם בעבודה! לקחו אותם להעמיס אבנים — ודוקא בצהרי היום, והימים ימי שרב וסופת חול משתוללת. הוגשו להם האבנים הכבדות ביותר.

— זה קצת קשה לנו — הסבירו במאור פנים.

— קשה? — עכשיו נתכבדו בלגלוג מר שבועתיים. — ומה? קל בנגב? אם תצטרפו אלינו, תשברו כך את הגב והידיים, יום יום.

והסוף? הם ברחו כמו שפנים.

— כך אנו עושים עם כולם — מסבירים הגימאעה — ומעמידים אותם דוקא מול הקשיחות והאפרורית שבחינו היומיומיים. ולכן מצליחים אנו לברור רק את הטובים.

החיים שווים זהב

לא סמכתי על בטחונם העצמי של בני שדה-בוקר והתי לטתי לבדוק, מי הם האחרונים, שהצטרפו אליהם מן החוץ. נודע לי כי לאחרונה התקבל אחד ממכרי. פגשתיו למחרת היום, מחייך לעומתו ברחובות תל-אביב.

— עדיין כאן? — שאלתי.

— מחר יורד לנגב — השיב. חסל סדר "הצפון". מקומי לא יכירני כאן. משתגע מגעגועים לנגב.

מאז ומתמיד היה הוא חייט נגב, בו נלחם ובו הסתובב מאז מלחמת השחרור. כאחרים שכמותו, עברה עליו תקופה קשה של חיי נע ונד, על כל הסבל הכרוך בהם. ודיה היתה שהות של יומיים, שלושה בתל-אביב של אחרי המלחמה, כדי להעביר את רוחו לחזור לנגב ולסבול.

— אבל שם נהדר והחיים האלה שווים זהב — מסביר הוא. — והחברה של שדה-בוקר הבינו לרוחי וקיבלו אותי. העבירוני כמו חמור, עד שהחליטו כי מהווה אני השקעה כדאית.

— ימח שמם — הוסיף כברכת פרידה — הם חברה נהדרים.